

3.3 Mobilność aktywna

Miasto (nie) dla rowerów? O aktywnej mobilności bez lukrowania

Cel zajęć:

Uczestnicy:

- znają pojęcie mobilności aktywnej i jej formy (pieszo, rower, hulajnoga, UTO, UWR),
- rozpoznają problemy i bariery w korzystaniu z mobilności aktywnej (infrastruktura, bezpieczeństwo, planowanie),
- analizują lokalne przykłady z obszaru Metropolii Poznań,
- potrafią wskazać konflikty, potrzeby i możliwe zmiany,
- rozwijają umiejętności argumentacji, pracy z mapą i podejmowania decyzji.

Grupa docelowa:

Młodzież 15–19 lat (szkoły ponadpodstawowe). Grupa gotowa do refleksji, dyskusji i rozważania lokalnych problemów.

Zastosowane metody:

dyskusja moderowana, miniwykład z analizą, gra decyzyjna (argumenty za/przeciw), analiza scenariuszy, praca z arkuszem, zadanie projektowe (mikrozmianna).

Potrzebne materiały i narzędzia:

- prezentacja multimedialna
- karta pracy „Która szkoła to wyzwanie?” - załączona na końcu scenariusza
- tablica lub flipchart,
- pisaki/długopisy

Uwagi i wymagania organizacyjne:

Wskazane wcześniejsze przygotowanie kartek A3, odpowiednio dużej sali do poprowadzenia zajęć oraz przygotowanie projektora/tablicy multimedialnej, gdzie wyświetlona będzie prezentacja.

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie: Czym jest mobilność aktywna? (5 min)

Nauczyciel mówi do klasy:

„Zanim zaczniemy, pomyślcie przez chwilę o swojej drodze do szkoły. Nie tylko dziś, ale ogólnie – jak wygląda, czym się poruszacie, co w niej lubicie, a co was wkurza?”

Pytania otwierające – nauczyciel zapisuje na tablicy/flipcharcie odpowiedzi uczniów:

- *Kto dziś przyjechał rowerem? Kto hulajnogą? Kto pieszo? A kto samochodem lub autobusem?*
- *Kto z was korzysta z hulajnogi elektrycznej albo innego urządzenia transportu osobistego? Czy wiecie, że to już podlega przepisom ruchu drogowego?*
- *Co wam ułatwia dotarcie do szkoły aktywnie – np. ścieżki, stojaki, pogoda, zgoda rodziców?*
- *A co was zniechęca? Co sprawia, że częściej wybieracie auto lub autobus?*

Nauczyciel notuje odpowiedzi na tablicy w dwóch kolumnach np:

Działa (ułatwia)	Przeszkadza (bariera)
stojaki przy szkole	brak dróg rowerowych
ścieżka wzdłuż parku	niewoświetlona droga rowerowa/przejazd przez drogę
karta rowerowa	rodzice nie pozwalają jeździć samemu
bliskość szkoły	nie ma gdzie przypiąć hulajnogi

2. Mini wykład i prezentacja (10 min)

Czym jest mobilność aktywna?

Mobilność aktywna to sposoby przemieszczania się, które nie wymagają silnika spalinowego i opierają się na naszej aktywności fizycznej lub niskiej mocy wsparciu elektrycznym: pieszo, rowerem, hulajnogą zwykłą lub elektryczną (UTO), deskorolką, segwayem, monocyklami (UTO) UWR (np. wózki dla osób z niepełnosprawnościami).

UTO – Urządzenia Transportu Osobistego - To pojazdy jednosobowe, często elektryczne, np. hulajnogi elektryczne, deskorolki elektryczne. Mają ograniczoną prędkość i nie mogą jeździć po chodniku, jeśli obok jest droga rowerowa. Ich użytkownicy muszą przestrzegać przepisów ruchu drogowego tak jak rowerzyści.

UWR – Urządzenia Wspomagające Ruch - To np. wózki inwalidzkie z napędem elektrycznym – służą osobom z ograniczoną mobilnością (np. osobom z niepełnosprawnościami). Ich obecność przypomina, że miasto powinno być dostępne dla wszystkich.

Bezpieczeństwo i przepisy

- W Polsce nie ma obowiązku jazdy w kasku na rowerze ani UTO, ale jego noszenie może uratować życie w razie wypadku. Kask chroni głowę i twarz.
- Warto mieć odblaski i światła, zwłaszcza po zmroku i zimą.
- Rower i UTO powinny być sprawne technicznie i mieć hamulce.

Mandaty i odpowiedzialność:

- Za jazdę po chodniku UTO, gdzie obok jest droga dla rowerów lub ulica, można dostać mandat.
- Mandat grozi też za przejazd przez przejście dla pieszych na rowerze zamiast zejścia i przeprowadzenia.
- Jazda rowerem lub UTO po alkoholu to wykroczenie – może się skończyć mandatem lub wnioskiem do sądu.

Dofinansowanie do zakupu elektrycznego roweru

- W niektórych gminach i miastach (również w Polsce) można starać się o dotacje lub dofinansowania do zakupu roweru elektrycznego. To forma zachęty do rezygnacji z auta w codziennym dojeździe do pracy czy szkoły. Warto śledzić takie programy i sprawdzać ich dostępność.

Pytania do klasy (dyskusja kierowana):

- *Czy wiecie, że za jazdę hulajnogą po chodniku można dostać mandat? Czy to było dla was zaskoczenie?*
- *Kto z was jeździ w kasku? Dlaczego warto, nawet jeśli przepisy nie wymagają?*
- *Co według was sprawia, że ludzie nie przestrzegają przepisów? Brak wiedzy czy brak konsekwencji?*
- *Czy kiedyś widzieliście niebezpieczne sytuacje z udziałem rowerzysty lub UTO?*
- *Jakie zmiany w przepisach waszym zdaniem poprawiłyby bezpieczeństwo?*
- *Czy ktoś z was słyszał o dopłatach do rowerów elektrycznych? Czy to by was zachęciło?*

3. Gra decyzyjna – „Za i przeciw” (10 minut)

Nauczyciel mówi: „Wyobraźmy sobie, że nasze miasto/gmina planuje wdrożyć duży program wspierający mobilność aktywną. Wśród pomysłów są: nowe ścieżki rowerowe, ograniczenie ruchu aut w okolicach szkół, lepsze oświetlenie przejść, rozbudowa sieci stojaków rowerowych, a także dotacje do zakupu rowerów elektrycznych. To wywołuje spore emocje — nie wszyscy są zadowoleni. Przeprowadzimy debatę: kto jest za, kto przeciw, a kto musi zdecydować?”

Przebieg:

1. Podział uczniów na 3 grupy

Grupa 1: Zwolennicy mobilności aktywnej: rowerzyści, piesi, użytkownicy hulajnog, UTO, osoby dbające o klimat, młodzież aktywna)

Grupa 2: Sceptycy i przeciwnicy zmian (kierowcy aut, osoby starsze, rodzice dowożący dzieci, mieszkańcy bojący się chaosu)

Grupa 3: Decydenci / Miasto (radni, urzędnicy – słuchają obu stron i podejmują decyzję)

Zadania dla grup:

- Grupa 1 i 2: przygotowują po 3 konkretne argumenty – odpowiednio za lub przeciw wprowadzaniu miejskiego programu mobilności aktywnej.
- Grupa 3: słucha obu stron, a następnie wybiera:
  - 2 pomysły/argumenty do wdrożenia,
  - 1 argument/przeciwskazanie do odrzucenia (z krótkim uzasadnieniem).

Sugestie tematów do podjęcia:

- bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów,
- realne koszty dla miasta / mieszkańców,
- dotacje do rowerów elektrycznych – czy warto, kto zyska, a kto nie,
- wpływ aktywnej mobilności na zdrowie uczniów i jakość powietrza,
- ograniczenia dla kierowców i dostawców (np. strefy 30, zakaz wjazdu),
- infrastruktura przy szkołach: stojaki, przejścia, oświetlenie,
- czy młodzież faktycznie będzie jeździć rowerem i UTO, czy to tylko „moda”?

4. Analiza scenariuszy + projekt mikrozmiany (20 minut)

Nauczyciel mówi: *Każda szkoła jest inna – niektóre mają w okolicy świetne ścieżki rowerowe i stojaki, inne nie mają nawet chodnika. Za chwilę poznacie trzy krótkie opisy szkół z różnych miejsc. Waszym zadaniem będzie wybrać jedną z nich i zaproponować realną, prostą zmianę, która poprawiłaby warunki dla mobilności aktywnej.*

Uczniowie dobierają się w pary i dostają kartę pracy „Która szkoła to wyzwanie?”. W parach:

1. Czytają trzy opisy szkół (różne lokalizacje i problemy),
2. Oceniają warunki w każdej z nich – co działa, co przeszkadza,
3. Wybierają jedną szkołę, która ich zdaniem najbardziej potrzebuje zmiany,
4. Projektują mikrozmianę – coś, co można by wprowadzić w 3–6 miesięcy i co poprawiłoby komfort lub bezpieczeństwo (np. próg zwalniający, stojaki, pas rowerowy, oznaczenia).

Na końcu pary zapisują:

- krótki opis zmiany,
- dlaczego ją proponują,
- jak zachęca uczniów do jej wykorzystania.

Chętne pary mogą zaprezentować swój pomysł na forum.

5. Podsumowanie i refleksja końcowa (5 min)

Nauczyciel:

„Zobaczyliśmy dziś, że rower czy hulajnoga to nie tylko sprzęt – to wybór stylu życia, decyzja o tym, jak wygląda nasze otoczenie, zdrowie i bezpieczeństwo. Czasem nie mamy wpływu na to, czy jest ścieżka rowerowa pod szkołą, ale mamy wpływ na to, jak się poruszamy i co wybieramy każdego dnia.”

Pytania do całej klasy (1–2 min):

- *Co was dziś zaskoczyło?*
- *Który pomysł z gry decyzyjnej lub z kart pracy najbardziej do was przemówił?*
- *Co realnie można by zmienić w waszej szkole lub okolicy?*

Runda zamykająca – dokończ zdanie (2–3 min):

Każdy chętny uczeń (lub kilka osób) kończy jedno z poniższych zdań:

- *„Po tych zajęciach wiem, że...”*
- *„Rowerowa trasa do szkoły może być...”*
- *„Gdybym mógł/mogła coś zmienić, to...”*

Pozytywne przesłanie (na zakończenie):

„Nie trzeba zmieniać całego miasta, żeby coś poprawić. Czasem wystarczy nowy stojak, pomysł na szkolną kampanię albo to, że raz w tygodniu wybierzesz rower. To też aktywna mobilność – i to się liczy.”

Wskazówki dla nauczyciela

Jak animować debatę (Blok 3)

1. Przydziel ról – zróżnicuj uczniów

Zadbaj, by w każdej grupie były osoby z różnymi doświadczeniami – np. ktoś, kto jeździ rowerem, ktoś dowożony autem, ktoś neutralny. Możesz losować role lub poprosić o dobrowolny wybór z uzasadnieniem („Czuję się jak zwolennik, bo...”).

2. Daj kartki lub mini-tabliczki

Grupy mogą zapisywać argumenty na kartkach lub flipcharcie – ułatwi to prezentację i uporządkuje wypowiedzi.

3. Zadaj grupom pytania pomocnicze:

Dlaczego to rozwiązanie miałyby działać? Komu ono najbardziej pomoże? Kto może na tym stracić? Czy to się da wdrożyć szybko? Czy dotacja na rowery elektryczne to dobry pomysł? Dla kogo?

4. Zachęcaj do konkretnych przykładów lokalnych

Przypomnij: „Pomyślcie o waszej okolicy – czy macie stojaki? Czy jeździcie rowerem? Czy macie gdzie bezpiecznie przejechać?”

5. Rola grupy „Miasto” – niech naprawdę decydują

Niech uczniowie w tej grupie poczują odpowiedzialność – mają zapisać decyzję i uzasadnić ją na forum. Można poprosić jednego ucznia z tej grupy o wcielenie się w rolę „rzecznika miasta” i przedstawić decyzję klasie.

6. Po zakończeniu – zapytaj o refleksję: Co was zaskoczyło w tej debacie? Który argument był najmocniejszy? Czy wasze poglądy się zmieniły?

Jak animować blok 4 - z kartami pracy/mikrozmianą?

1. Czytanie z podziałem na role

Poproś uczniów, aby w parach podzielili się – jedna osoba czyta opis szkoły A, druga szkoły B, a potem zamieniają się przy szkole C.

To angażuje wszystkich i daje równy start w analizie.

2. Ustaw stoper – na etapy

Ogłoś:

- 5 minut na przeczytanie i zaznaczenie „największego wyzwania”,
- 10 minut na opracowanie mikrozmiiany,
- 5 minut na sformułowanie uzasadnienia i pomysłu promocji.

3. Zadawaj pytania chodząc po klasie

Zachęcaj do pogłębiania:

- Dlaczego wybraliście tę szkołę? Czy da się to zrobić w waszej gminie? Jakie mogłyby być przeszkody? Kto musiałby się zgodzić na wasz pomysł?

4. Ogranicz wybór — ale nie pomysłowość

Możesz powiedzieć: „Skupcie się na jednej rzeczy – nie planujcie całej rewolucji. Wybierzcie jedną realną zmianę, którą można zrealizować w 3–6 miesięcy”.

5. Daj szablon, żeby pomóc pisać

Na tablicy lub slajdzie napisz: Co zmieniamy? Dlaczego to ważne? Kto zyska? Jak zachęcimy innych?

6. Na koniec – wybierz 2–3 pary do szybkiego przedstawienia pomysłu

Jeśli zostaje 2–3 minuty — poproś wybrane pary, by przeczytały tylko jeden kluczowy pomysł. Resztę kart możesz zebrać i pokazać jako kolaż pomysłów na kolejnych zajęciach.

Która szkoła to wyzwanie?

Przeczytaj i porównaj trzy szkoły

Szkoła A – CENTRUM MIASTA (Poznań, dzielnica Jeżyce)

Szkoła mieści się przy jednej z ruchliwych ulic w centrum Poznania. W pobliżu znajdują się przystanki tramwajowe i autobusowe, ale brakuje dedykowanej infrastruktury rowerowej – nie ma ani pasa rowerowego, ani przejazdu przez skrzyżowanie.

Uczniowie często przyjeżdżają rowerem lub hulajnogą, ale nie mają gdzie bezpiecznie zostawić pojazdów – przypinają je do płotu, znaków lub barierek.

Ruch aut w godzinach porannych jest bardzo intensywny, a przejazd przez skrzyżowanie – niebezpieczny.

Brakuje oznakowania, stojaków i bezpiecznego miejsca do zaparkowania UTO.

Szkoła bierze udział w kampaniach proekologicznych, ale infrastruktura zupełnie za tym nie nadąża.

Szkoła B – OSIEDLE NA OBRZEŻACH (Swarzędz, os. Zygmunta III Wazy)

Nowoczesna szkoła położona w rozwijającej się dzielnicy mieszkaniowej. Uczniowie mają do dyspozycji dobrej jakości ścieżki rowerowe i nowe stojaki pod szkołą – często jednak stojaki są zajęte, bo uczniowie przyjeżdżają też hulajnogami.

Problemem jest brak chodnika na odcinku między osiedlem a szkołą – piesi (dzieci i rodzice) chodzą poboczem, gdzie również parkują samochody.

Rodzice masowo dowożą dzieci autem i tworzą się korki. Nie ma strefy „Kiss&Ride”, więc samochody stoją w przypadkowych miejscach.

Uczniowie chętnie korzystaliby z rowerów, ale boją się chaosu wokół szkoły i niebezpiecznych manewrów aut.

Szkoła C – MAŁA MIEJSCOWOŚĆ W GMINIE (Duszniki, pow. szamotulski)

To niewielka szkoła podstawowa położona na skraju wsi. Nie ma chodnika ani ścieżki rowerowej, a dzieci muszą dojść lub dojechać drogą, po której poruszają się także traktory i auta dostawcze.

Najbliższy przystanek autobusowy jest oddalony o 2 km, bez pobocza i bez oświetlenia.

Większość uczniów przywożą rodzice samochodem.

Szkoła nie ma stojaków na rowery, nie ma oświetlenia ani przejścia dla pieszych.

Uczniowie deklarują, że chcieliby jeździć rowerem, ale brakuje im bezpiecznej trasy i miejsca do pozostawienia roweru. Nawet jeśli przyjadą, muszą wnosić rowery do budynku.

Rodzice są otwarci na zmiany, ale nikt dotąd nie zapytał ich o potrzeby.

Rozmowa w parze

1. Która szkoła ma najwięcej problemów? Dlaczego?
2. Gdzie najłatwiej poruszać się pieszo lub rowerem?
3. Co według was należy poprawić najpierw?

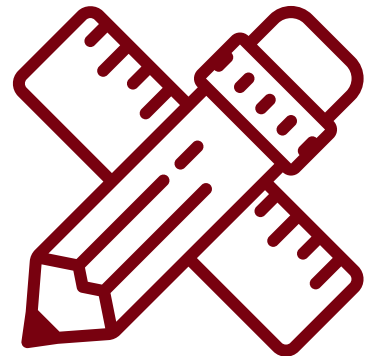
Zaprojektuj mikrozmianę – realnie i odważnie

Wybierz jedną szkołę. Zaproponuj konkretną zmianę w przestrzeni, która:

- poprawi bezpieczeństwo,
- ułatwi poruszanie się pieszo, rowerem, UTO,
- może być zrealizowana w kilka miesięcy.

Opisz krótko swój pomysł:

- Co chcesz zmienić?
- Dlaczego to ważne?
- Jak zachęcisz innych uczniów do korzystania z tej zmiany?

Miejsce na odpowiedź:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Arkusz refleksji – Mobilność przyszłości

1. Co najbardziej zaskoczyło Cię podczas dzisiejszych zajęć?
2. Czy zmieniłeś/zmieniłaś zdanie na temat jakiegoś środka transportu?
Jakiego i dlaczego?
3. Co możesz zmienić w swoim codziennym sposobie przemieszczania się?
4. Jakie wyzwania związane z transportem zauważasz w Twojej okolicy?
5. Jakie jedno zdanie przekazał(a)byś znajomym lub rodzinie po tych zajęciach?

Fundusze Europejskie
dla Wielkopolski

Dofinansowane przez
Unię Europejską

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

POZNAŃ*
metropolia

Arkusz refleksji – Mobilność przyszłości

1. Co najbardziej zaskoczyło Cię podczas dzisiejszych zajęć?
2. Czy zmieniłeś/zmieniłaś zdanie na temat jakiegoś środka transportu?
Jakiego i dlaczego?
3. Co możesz zmienić w swoim codziennym sposobie przemieszczania się?
4. Jakie wyzwania związane z transportem zauważasz w Twojej okolicy?
5. Jakie jedno zdanie przekazał(a)byś znajomym lub rodzinie po tych zajęciach?

Fundusze Europejskie
dla Wielkopolski

Dofinansowane przez
Unię Europejską

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

POZNAŃ*
metropolia